Faściszewski Sim. Ludov: Orbis philosophicus seu Coelum et quatuor elementa publicae velitationi proposita.

ORBIS PHILOSOPHICVS
Seu
COELVM
ET
Quatuor ELEMENTA.

Publicæ inſpectioni velitationiq́ue
PROPOSITA.

A
SIMONE LVDOVICO FASCISZEWSKI
Canonico Regulari Lateranen. Eccleſiæ Sanctiſſ: Corporis Chriſti Caſimiriæ ad Crac.

CRACOVIÆ,
Ex Officina Typographica Franciſci Cæſarij.
Anno Domini 1636.

Cuncta fecit bona in tempore suo, & mundum tradidit disputationi eorum.
Eccles: 3.

Admodum Rndo Domino,
D. MARTINO KŁOCZYNSKI,
I. V. D. Canonicorum Regularium
Congregationis Lateranē. Eccl: SS. CORPORIS CHRISTI PRÆPOSITO Optimo.

SIMON LVDOVICVS FASCISZEWSKI eiusdem, Instituti & Conuentus Fr. Professus F. P.

ROmanis rerum Dominis solemne fuit emerita magnanimorum tempora heroum concoloribus elucubratæ virtutis incingere ad plausum coronis. quidni enim coronarentur, quorum exundantes, pro aris ac focis, exsudatorum eluuiones laborum sistere & serenare haud quidquam præter honorariam potuit Coronam? Nec verò Prælate Ampliss: *Te Nobis, aurei fælices horæ sæculi, Tyronem mollicellas ad opus ferentem palmas dedêre, emeritus, veteranus, Lysimachus noster es. Albicantes istæ cani verticis tui niues, mutâ, sed nimiùm nimiumq; ad posteros, vocali perorant eloquentiâ, Te religioso Amori militantem, diutissimè sub dio hyemasse. nec enim crystallinus iste ningentis cœli ros gemmare in iis solet, quos pigra domi testa cöercet. Et potes aliud à nostra Gratitudine brauium expectare nisi Coronam? Non nescimus equidem Te toties præclarâ factorum gloriâ coronatum, quoties coronato Amoris triumphantis au-*

 ro,

ro, Nos Domumq́ nostram irradiasti, atque ita irradiasti, ut caliginosi noctemq́ ferentes, minimè amplius timendi sint dies; ne tamen nostræ, æternùm Tibi obæratæ, nil dare valeant mentes, Cœlum *ecce Tibi, suâ nitenti cum familiâ, hoc est, meliores Mundi totius diuitias, circinant in coronam. Cur non enim Cælo coronetur, cuius peruigiles, in emerendum Cœlum, perpetim sudant labores? qui omnibus actibus, meliùs quàm vetus Anaxagoras digito in cœlum tendit? qui cum auaro supernorum Archymede Cœlo statuit immori capiendo? Ponant iam alij Cœlum in manibus, in oculis auribusq́ ponant, ego illud capaci magnorum capiti implecto; cùm, neque Tu alio, tam grãde depositum serues loco, nec Cœlum ipsum vllâ magis gaudeat in sede morari, vt in Regia rationis. Ergo, siue Sol coruscus es? Cœlum, in quo rutilum explices iubar, Sol noster habe. siue baiulus magni oneris Atlas? Cœlum itidem, quod feras, noster Atlas habe. seu florilega apis? Cœlum iteratò, in quod dulcia constipes mella, pro alueari habe. seu laboriosus, in commissa Tibi virtutum officinâ, artifex es? Cœlum, ad quod fessam curis aciem restaures ac recrees, vsq́ & vsq́ habe. siue Mystes religiosissimus? Orbem vtrumque, Diuini iussu Numinis, ô sacre Superûm interpres, pro togâ habe. Ac istud quidem chartaceum, verbale, litigiosum, Philosophicum Cælum dare grati possumus; solidum verò illud, viuis rerum formis locupletissimum, perenni sudum ac serenum luce, diuinum, nonnisi vouere & apprecari, Tu autem, vt laboriosus es, potes & emereri. Interim viue Cœlo togatus, Cœlo coronatus viue, siue, vt cum Romanis voueam,* anna, perenna, *rediuiuumq́ Nobis longœuâ senectute Nestorem redde.*

CORPVS MVNDANVM.

MVndus cenſetur compages vniuerſi, Cælum & quatuor vulgata continens elementa. Æternum de facto eſſe, Ariſtotelis ſententia fuit; cepiſſe in tempore, dogma fidei eſt. Æterna tamen ac omnipotens Dei manus poterat mundum condidiſſe æternum, quò ad entia tàm permanentia, quàm ſucceſsiua. Generationes hominum ſerie iſtâ qui expungunt vt infinitum categorematicum effugiant, è Scylla fugiunt in Charybdim.

2. Siſte lachrymas ô inſatiabilis terrarum helluo Alexāder Magne, vnicus mundi Orbis eſt, plures ne ſuſpira. Perfectum eius ſtatum rerum ornata commonſtrat varietas; quem animalia noxia & plurima naturę deerrantis vitia nō fætidant, ſed aliorum collatione decorant. Potuit tamen mundus & quò ad ſubſtantiam, & quò ad accidentia, perfectior à ſummâ exhiberi perfectione.

3. Natale mundi tempus, ſeu Ver fuiſſe dixeris, ſeu Autumnum non renitar; illi Doctorum authoritas, huic rationum patrocinantur momenta. Sex diebus operatus eſt mundum Dominus, ſeptimo requieuit ab vniuerſo opere quod patrârat. In ſtatu, quem de facto poſsidet, vt ab æterno creari non potuit, ita durare nequiret æternùm.

NATVRA COELI.

4. Cœlum celſiſsima mundi portio eſt, materiâ formâq; conſtans iuxta Ariſtotelis quoq; mentem. Vt naturam eius ab interitu vindices, fruſtra materiam diuerſæ in

illud vehis speciei, habeat nostratem; nunquid continuò sede ruet suâ? at quo pacto nostra post diem iudicij corpora æternùm stabũt? quo pacto adamas ægrè dissoluitur?

5. Sphæram cœli corruptionis nesciam esse, Canon est, sed Concilij Peripatetici, falso proclamatus fundamento, quod negassent cœlum factum in Tempore. Verius Ecclesiæ sanctæ decretum, Cœlos arsuros, & quò ad substantiam innouandos. Materiam eorum nostrati non absimilem, naturam interitus consciam, noua stellarum Cometarumque in eo sæpiùs conspectorum Phænomena demonstrãt.

6. Firmiter nihilominùs stat, ideoq; Firmamentum dictum, quod fluxæ labilisque naturæ cùm sit, tot sæcula tamen superauerit, ac si ære fusum esset, vt rectè aquæ quæ supra cœlos (non aëreos sed sydereos) sunt, laudare Dominum iubeantur. Nimia quippe, Magister inquit Sententiarum, laus est, quod & tenuitas cœlorum firma consistat, & aquas, quæ grauiores sunt, sustineat.

7. Ergo durum & adamantinum esse cœlum ne putato, eoq; fine tot excentricos & epicyclos non struito. Liquidam eius substantiam Sanctorum Patrum vrget fateri authoritas, solida Physicorum cogit ratio, liquidissimæ Astronomorum nostri temporis planè conuincunt apodixes. vt volucres aërâ, sic astra secant cœlos.

8. Cœlos plures prisca Astrologorũ ætas inuexit. Quid si Aristoteles suiq; asseclæ Christum Dominum multas in domo Patris sui mansiones prædicantem audiuissent? Capiet, vtinam quàm plurimi digni simus, omnes Empyreum, vltra hoc sufficiat Philosopho orbis vnus, stellas, Planetasque sustinens.

9. Cœlum ſydereum propriâ non gaudet luce, à Sole aſtriſque omnem mutuatur. Planetæ quam habent, Soli acceptam referunt. Stellæ fixæ genuinâ natiuâq; pollent, in ratione virtutis à Solari, ſpecie quodammodò diſtinctâ; propriam earum lucem arguit ſcintillatio. A cœlo, & ab inuicem aſtra diſtingui ſpecie probabile eſt.

10. Aſtris in ſublunaria concedendus influxus & actio. Mineras, plantas, animalcula ex putri naſci ſolita, virtute produci aſtrorum problema eſt noſtræ Scholæ. In liberam hominis voluntatem nil iuris directi habent. Ingeniorum bonitas vel malitia temerè in ea, vt in cauſas per ſe, refertur. Occultas aſtrorum qualitates, quas vulgò Influentias vocant, noſtra humilis ignorat Schola. Secreta naturæ, lumini, motui, naturalique rerum ſimpathiæ & antipathiæ adſcribit.

11. Cœlum inſtar libri poſt diem iudicij complicãdum vaticinatur Iſaias, explicatum ergo nunc apertumque habent Aſtronomi: & ſanè, per me licet, legant, reuoluant, futura ominentur. Tu hoſpes beneuole, moribus, vitæ ſtudiis, fortunæ ſucceſsibus, quos prædicunt, haud fide; morbis, ventis, bellis, pluuijs, aſſentire cum formidine. Ecclipſes, Æquinoctia, Solſtitia, Quatuor anni tempora, nundinarum certis locis ſolemnia certò prænuntiare poſſunt.

12. Cœlum noſtrâ ſententiâ liquidum; ſua, quâ longè latèque patet, vaſtitate quieſcit; ad motum aſtrorum ſe-

cundùm nonnullas partes mouetur, vt aër ad motum passeris. Astra per cœlum gyrant Angeli, quæ conuersio in rigore astris neutra, vulgò tamen putatur naturalis. Ab occasu in ortum non verè sed apparenter mouentur. Sublato astrorum motu non illicò, sublunarium actiones nostraq; cessaret disputatio, moueres optime disputator, vnâ mecum, linguam; vt Iosue, Sole, Lunaque stantibus, gladium versabat, hostesque sternebat.

ELEMENTA PARTES VNIVERSI.

13. Elementa ob quaternariam primarum affectionum combinationem quatuor assigno. Ignem ad cœli concaua proximâ consistere statione, vel flammæ ipsius in superum locum euolantis, non irritus suadet conatus. Igni confinis est Aër; huic Aqua subsequitur; omnibus terra natiuâ subsidet grauitate. Congregauit tamen Dominus sicut in vtre aquas maris, terramq; mari, bono hominis, fecit altiorem.

14. Molem elementorum baculo Iacob Mathematici dimetiantur. Terram Aquâ profundiorem esse bolis etiam nautica explorauit. Aër magnitudine Aquam excedit, supremâ regione, Cometis terræ nociuum præbet diuersorium, quanquam hos ipso quoq; cœlo identidem spatiari Anni 1618. Cometes minore quàm aliorum Planetarum parallaxi comprobauit.

15. Elementa vel leuia vel grauia sunt. Num aliquod suo loco grauitet? problema esto. Loca propria repetunt, non generantis, sed Formæ propriæ qualitatumq; mouentium impulsu. Grauitas & leuitas non in singulis elementis

specie

ſpecie diſtinguuntur. Promanant à Formâ ſubſtantiali primiſq; accidentibus, ſi raritas & denſitas accedat.

16. Grauia & leuia citatiùs propè finem moueri naturaliter, frequens proclamat experientia. Celeritatis iſtius ratio à medio deſumenda. Proiectis multi anonymam imprimunt qualitatem, ac ſuæ immemores doctrinæ, duo numerica, vnum in ſubiectum cogunt accidentia. Veriſimiliùs exiſtimo, quicquid violento motu proiectum eſt, ab aëris diuerſis partibus diſpari motis ratione impelli ac deferri.

ORTVS AC INTERITVS CORPORVM ſublunarium.

17. Res infra Lunæ orbem continuò quò ad ſubſtantiam oriri ac interire palam eſt. Generatio rectè in Lycæo definita, eſſe mutatio totius in totum nullo ſenſibili manente vt ſubiecto eodem. Cùm ſit quædam ad naturam via, & habitibus præſentibus ceſſet mutatio, Generationem cum Ariſtotele dicemus eſſe præuiam, prout ad ſubſtantiam ceu terminum extrinſecum vergit, alterationem.

18. Definitio generationis perperam in rei naturalis interitu ruinam omnium infert accidentium, eadem planè numero in genito manere quæ in corrupto præceſſerant, vel ſenſus ipſe luculento eſt argumento. Non minùs perperam eadem colligit, vel vnam compoſito Formam ſubſtantialem ineſſe, vel eidem vt ſubiecto accidentia proximè inhærere. Gerit eiuſmodi ſubiecti rationem materia, cui ſanè cuncta ſui generis accidentia non mediâ Quanti-

tate (vt quid enim Accidens Accidenti, vt culcitram culcitræ ſupponas?) ſed immediatè proximèq; innituntur.

19. Ortus ac interitus vnico temporis momento expediuntur, ille tamen naturâ præcedit iſtum, quocum adeò ſtricta ſocietate coaleſcit, vt Generatio vnius ordinariè ſit corruptio alterius, & è contra, idq; tum concomitanter, tum cauſaliter. Generationem primariò, Corruptionem ſecundariò natura intendit. Vtramque vnicâ reali perficit actione, omnis quippe actio Ariſtoteli remotiua eſt.

20. Res ex integro corrupta, naturalium cauſarũ ope, non poteſt eadem ſecundùm numerum reparari. Diuinâ tamen potentiâ, eſto quòad Formam interierit, poteſt priſtino reddi ſtatui; non ea duntaxat quę permanentium ſerie continetur, ſed illa quoque quam defluens natura ſucceſsiuorum cooptauit claſsi. Ergo quæ de Phænice, aut pullis Pelicani rediuiuis circumferuntur, Philoſophis apocrypha ſunt.

ALTERATIO.

21. Alteratio eſt mutatio in qualitatibus contrariſs aut mediis manente ſubiecto ſenſibili eodem. Qui diſcretis eã morulis ac minimis abſolui putant, Muſicum magis olent quàm Philoſophum. Intenditur Qualitas non per ſolam contrarij abiectionem, nec per radicationem, ſed per adauctionem gradus homogenei ad gradum non heterogeneum.

22. Contraria in gradu remiſſo idem ſubiectum non reſpuit, modò vnum conceptu ſuo formali alterius non in-

uoluat

uoluat priuationem. Quæ remissa, eodem in subiecto, natura patitur. Diuina virtus potest eadem in gradu intenso conseruare. Intendi remittiuè qualitatis solius proprium est, nec tamen omnis.

23. Intensio Qualitatis gaudet intrinseco suæ magnitudinis termino, minimo tamen ob rationem continui destituitur. Viuentia vtroque potiuntur. Maximus homo in maxillâ percussus in Quantitatem non excresceret maiorem. Elementa, naturâ sua, neutrum vendicant terminum, sed versùs maximum & minimum protendi possunt absque fine. Indiuisibilia Physica in Peripathetica sententia non agnosco; si tamen aliquod ex hypothesi separatim existeret, loco moueri sed non alterari posset.

ACTIO.

24. Productio entis Physici non semper immediatum exigit Substantiæ contactum; potest Actio exerceri indistans si continuè per totum medium diffundatur; intẽsiùs nonnunquam distans alterari quàm medium nil prohibet. Absolutâ Dei potentia aliquod Agens posse in distans operari, de factoque Christum Dominum suâ Humanitate Physicè concurrente pluries fuisse operatum, multorum Theologorum verisimilis sententia contestatur.

25. Inter Agens & Passum non semper distinctio realis intercedit. Dissimilitudo prærequiritur semper in Forma, seu gradu eius, nam inter similia nulla datur actio, esto conditionum materialium disparitas accedat. In Actione quæ fit per antiperistasin nil agit propriè in seipsum, augescit in ea qualitas, si fuerit natiua subiecto à forma propria debi-

debitum repetente ſtatum; ſi fuerit peregrina, vires ſumit ab extrinſeco.

26. Ne agentia nimiò plus inſoleſcerent, rerumq́; conſeruationi prouideretur, optimo naturæ conſilio omne agens conformis materiæ intra ſphæram debitam conſtitutum, repatitur à patiente ſecundùm eandem qualitatem omnino quâ agit. Nec ſequitur partem repaſſam motibus affici contrarijs, quia non repaſſa vt hoſtem debellet fortiorem, eò totam vim ſuam confert, partisq́ue repaſſæ diſpendium benè prouida diſsimulat.

ELEMENTA MATERIA MIſtionis.

27. Elementa principia ſunt Miſtionis, ſingula binam vendicant Qualitatem, vnam in ſummo, alteram in excellenti; ſuæ tamen contrariæ haud permixtam. Vnaquæque poſitiua & actiua eſt, tantumq́; reſiſtit quantùm agit. Quę ſymbolæ ſunt, ſpecie non diſtinguuntur, nec calor elementaris à cœleſti & animali.

28. Quoduis elementum poteſt è quouis immediatè generari. Symbola faciliùs ad inuicem tranſmutantur, quàm diſſymbola. Duo non habentia ſymbolum poſſunt occaſu ſuo tertium ſpecie diſtinctum eniti; ſymbola minimè id præſtant, niſi caſu aliquo iam fracta & debilitata deſcenderint in pugnam.

29. Miſtio eſt miſtibilium alteratorum vnio. Nulla ſine quatuor elementis perficitur. Aquam vino modicè affuſam, multi in ſubſtantiam vini conuerti autumant, ſed magno

magno cauponariæ ſcandalo. Probabiliùs eſt aquam, naturæ cùm ſit tenaciſsimæ in vinum non conuerti, & in calice conſecrato immediatè in Chriſti ſanguinē commeare.

30. Elementa manere actu ſecundum ſuas formas in miſto ad bilem vſque contendunt Medici. Non minori ſtomacho pugnant Peripatetici, pro ſola virtuali penes qualitates caſtigatas continentiâ. Ne à Philoſophis deſertionis inſimulemur, Medicisque, quorum ſæpiùs egemus ope, ſuum deferamus honorem, vtramque non inuiti ſuſtinemus opinionem. Miſtum æquale ad pondus, non motiuæ, ſed alteratiuæ Qualitates exhibere poſſunt.

EX LOGICIS.

31. Vniuerſale opus eſt rationis, quamuis hæc primæua cognitione attingat ſingulare, quo per actum præciſiuum abiecto naturam in ſtatum vindicat vniuerſalis.

32. Genus immediata prædicatione deſcendit ad indiuidua. Subſtantiæ Categoriam ſi communibus repurges fæcibus, ſolâ ratione independenter à ſubiecto exiſtendi relicta, meritiſsimò D. O. M. Nominalium ſententiâ complectetur.

33. Relatio à proximo fundamento non re modoue intrinſeco pullulante, at ſolo connotato ſecernitur. Multiplicato ſecundùm numerum termino, numericam in fundamento non refugit multitudinem.

34. Materia prima mater gremiumq; formarum immeritò meritâ ſpoliatur exiſtentiâ, ſi à ſola Forma exiſtere aſſeratur, de facto illam exiſtere non à forma ad hominem demonſtrabo.

35. Subſtantia immediatè producit ſubſtantiam. Vnum accidens ſæpè ſæpiùs producitur ab alio, virtus tamen productiua ſubſtantiæ, ſupra virtutem accidentium, enti defertur accidentario.

36. In Continuo partes actu realiter diſtinctas agnoſco. Poteſt Angelus vacuum orbi inferre, ſed in eo nullus progreſsiuus, nullus proiectorum motus vi poſſet effici naturali.

EX ANIMASTICA.

37. In Viuente præter animam plures dari formas partiales, non improbabile puto, contrarium quoque libens in gratiam Nominalium ſuſtineo. Tu optime diſputator pro arbitrio depugna.

38. Anima rationalis informat Corpus indiuiſibiliter, tota exiſtens in toto, totaque in omni ipſius parte. Animas brutorum quorumcunq; vt & Plantarum diuiſibiles agnoſco.

39. Potentias non diſtingui realiter ab anima detur Nominalibus, cur enim anima ſuos actus immediatè non effi-

ciat,

ciat, ſi per te immediatè potentias efficit? Actus vitalis quò ad ſubſtantiam poteſt diuinitùs produci ſine concurſu vitalis potentiæ.

40. Animantium proximum nutrimentum Sanguis, quem nonputo animari. Remotè nutrit quidquid in ſubſtantiam viuentis poteſt commutari. Sola neminem nutriunt accidentia, quomodo enim famem eludas ſolo odore aut forma?

Diſputabuntur in Conuentu SS. Corporis Chriſti Caſimiriæ ad Crac. Anno Dñi, M.DC.XXXVII.
Menſe Ianuario. Die [illegible]VI. Hora XX.
Obiecta diluet Simon Ludouicus qui ſuprà.
R. D. Hyacintho Liberio, S. T. D. eiuſdem Eccleſiæ Prædicatore Ordinario, Philoſophiæq́ Profeſſore attendente.

Ad maiorem Dei Opt: Max. gloriam.